

บทที่ 7

การใช้สื่อของกลุ่มผู้คัดค้าน

การก่อสร้างโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่า

การคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่า ขององค์กรประชาชนทั้งในส่วนกลางและจังหวัดกาญจนบุรีได้รวมตัวกันเป็นเครือข่าย โดยมีองค์กรที่มีความสนใจที่แตกต่างกันออกไปมาร่วมมือกันโดยแต่ละกลุ่มมีเหตุผลของการคัดค้านที่แตกต่างกันไป อาทิ กลุ่มที่ไม่ต้องการก๊าซธรรมชาติจากประเทศพม่าเพราะเป็นการสนับสนุนรัฐบาลสล็อกให้มีนำรายได้มหาศาลไปซื้ออาวุธเพื่อปราบปรามชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน บางกลุ่มต้องการให้ยุติโครงการเพราะโครงการนี้ทำผิดขั้นตอนทางกฎหมาย บางกลุ่มต้องการให้เปลี่ยนเส้นทางท่อกวางท่อเพราะไม่ต้องการให้ผ่านป่าที่อุดมสมบูรณ์และมีสัตว์ป่าจำนวนมาก บางกลุ่มไม่ต้องการเพราะเสียสิทธิในการอยู่อาศัยอย่างปลอดภัย บางกลุ่มไม่ต้องการให้ก่อสร้างเพราะทำความเดือดร้อนให้ชุมชน บางกลุ่มไม่ต้องการให้ก่อสร้างเพราะไม่ต้องการให้ทำความเดือดร้อนให้ช้างซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นต้น

อย่างไรก็ตามกลุ่มต่างๆที่มาร่วมกันคัดค้านนั้นมีเป้าหมายเดียวกันคือ ต้องการให้ยุติการก่อสร้างแล้วให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยว่าจะเอาท่อก๊าซหรือไม่ ไม่เอาเงื่อนไขของเวลามาเป็นข้อจำกัด

ในการคัดค้านการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่า นับเป็นการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่โครงการแรกที่คาบเกี่ยวกับจังหวัดที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ และในการคัดค้านครั้งนี้กลุ่มผู้คัดค้านได้หยิบยกสิทธิเสรีภาพที่ประกาศไว้ในรัฐธรรมนูญมาใช้หลายประเด็น ประหนึ่งว่าจะลองนำกฎหมายสูงสุดของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ เช่น สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะในครอบครัวของทางราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานราชการท้องถิ่น สิทธิในการชุมนุมอย่างสงบ สิทธิในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เป็นต้น

การคัดค้านเริ่มต้นอย่างจริงจังเมื่อกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ตรวจสอบพบว่ามีโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ ปตท. ผ่านป่าสมบูรณ์ในจังหวัดกาญจนบุรี หลังจากตีฆ้องร้องป่าวไม่นานก็มีกลุ่มอนุรักษ์ในส่วนกลางเข้ามาเป็นแนวร่วม รวมทั้งองค์กรอื่นๆ ที่

มองเห็นว่าโครงการท่องเที่ยวธรรมชาติจัดกับจุดยืนของกลุ่มได้แก่ กลุ่มสิทธิมนุษยชน กลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย กลุ่มนักวิชาการ ทำให้ในการคัดค้านครั้งนี้มีองค์กรต่างๆ เข้าร่วมประมาณ 88 องค์กร โดยมีกลุ่มองค์กรที่เป็นแกนนำดังต่อไปนี้

- กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
- กลุ่มกัลยาณมิตร
- คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า
- สมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.)
- คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 16 สถาบัน (คอทล.)
- นักวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

ในการเคลื่อนไหวครั้งนี้กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ซึ่งเป็นกลุ่มองค์กรประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีเป็นองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ ตลอดระยะเวลากว่า 2 ปี กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ถือเป็นกำลังหลัก และองค์กรพันธมิตรอื่นๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มองค์กรเหล่านี้มีความสนใจในประเด็นข้อเรียกร้องในโครงการท่องเที่ยวธรรมชาติที่แตกต่างกันไป ในขณะที่บางกลุ่มอาจจะสนใจในทุกๆ ประเด็น แต่มีเป้าหมายหลักร่วมกันคือ ไม่ต้องการให้มีการสร้างท่องเที่ยวครั้งนี้จนกว่าจะมีการพิจารณาบทบาทในทุกประเด็น ทั้งนี้ไม่ได้มีการแบ่งกลุ่มความสนใจออกมาอย่างชัดเจนสามารถแบ่งเป็นกลุ่มๆ ได้ดังนี้

- กลุ่มที่สนใจในประเด็น “สิทธิมนุษยชน” เช่น สภากัลยาณมิตร เป็นต้น
- กลุ่มที่สนใจในประเด็นเรื่อง “สิ่งแวดล้อม” เช่นกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ มูลนิธิสืบนาคะเสถียร มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย เป็นต้น
- กลุ่มที่สนใจในประเด็นเรื่อง “สิทธิชุมชน” เช่น ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนตามแนวท่อ เป็นต้น

จากการรวมตัวกันกันของกลุ่มองค์กรที่มีความสนใจต่างๆ เหล่านี้เป็นผลให้วาทกรรมที่ออกมาในการคัดค้านโครงการท่องเที่ยวธรรมชาติจากแหล่งยาดานามีหลายประเด็น โดยแต่ละกลุ่มได้สร้างวาทกรรมขึ้นมาตามปรัชญาเบื้องหลังความคิดความเชื่อของกลุ่มตน

7.1 พัฒนาการของกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์

กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์เป็นองค์กรที่มีการรวมตัวกันของพ่อค้าแม่ค้าในย่านตลาดจังหวัดกาญจนบุรี นักวิชาการในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สถาบันราชภัฏจังหวัดกาญจนบุรี เกษตรกร และผู้ใช้แรงงาน เพื่อเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งยังคงมีเหลือเป็นจำนวนมากทั้งดิน น้ำ ป่า บางครั้งกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ยังได้เคลื่อนไหวประเด็นปัญหาอื่นๆ ทางสังคมอีกด้วย ซึ่งในแต่ละยุคแต่ละสมัยมีเหตุการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้สมาชิกของกลุ่มทำกิจกรรมรณรงค์ทั้งด้านสนับสนุนและต่อต้านเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 2 ทศวรรษ (โครงการวิจัยและพัฒนาประชาคมจังหวัดกาญจนบุรี : 119)

กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์มีชื่อเสียงในการต่อสู้คัดค้านโครงการต่างๆของรัฐที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เริ่มจากการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนในปี 2525 จากมติคณะรัฐมนตรีในสมัยนั้นให้ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรแต่เรื่องก็เงียบไป จนกระทั่งปี 2530 รัฐบาลได้สั่งให้มีการรื้อฟื้นโครงการดังกล่าวขึ้นอีกครั้งโดยมีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาการก่อสร้างซึ่งมี พล.อ. เทียนชัย ศิริสัมพันธ์ รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเป็นประธานคณะกรรมการ ขณะเดียวกันกลุ่มอนุรักษ์ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชนจังหวัดกาญจนบุรีได้รวมตัวกันต่อต้านโครงการ มีการรวมกลุ่มชาวบ้านในจังหวัด จัดรณรงค์และให้ความรู้ในพื้นที่สลับกับการชุมนุมแสดงพลัง ซึ่งผลของการต่อต้านในครั้งนั้นรัฐบาลตัดสินใจชะลอโครงการออกไปไม่มีกำหนด แต่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เจ้าของโครงการพยายามต่อสู้โดยให้ข้อมูลและชี้แจงถึงความจำเป็นที่ต้องสร้างเขื่อนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แต่เหตุผลดังกล่าวฟังไม่ขึ้นในสายตาของกลุ่มต่อต้าน ทั้งยังโจมตีความคิดของ กฟผ. ที่เห็นประโยชน์ด้านเดียวโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น จากการต่อสู้ในครั้งนั้นทำให้นักนำข่าวกาญจนบุรีหลายคน เช่น บุญส่ง จันทร์สองรักมี ภินันท์ โชติรสเศรณี เป็นที่รู้จักในนามสมาชิกกลุ่มชมรมอนุรักษ์กาญจนบุรี

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2534 ได้เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้โกดังเก็บสารเคมีในบริเวณท่าเรือคลองเตยครั้งใหญ่ ควันพิษจากสารเคมีจำนวนมากได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบ จนมีการเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งขนย้ายสารเคมีออกจากโกดังของการท่าเรือ ดังนั้นในเดือนมีนาคม 2534 การท่าเรือแห่งประเทศไทยได้ขนย้ายสารเคมีที่ถูกไฟไหม้จำนวนมากด้วยรถบรรทุกมาฝังในพื้นที่ฝึกซ้อมและทดสอบยุทธโธปกรณ์ของพลทหารราบที่ 9

บริเวณเทือกเขาแหลม ต.บ้านลาดหญ้า อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารแควใหญ่แม่กลอง ซึ่งการขนย้ายสารเคมีเพื่อไปฝังกลบโดยไม่ได้ดำเนินการตามหลักวิชาการที่ถูกต้องได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อปัญหามลพิษที่อาจจะเกิดขึ้นต่อคนท้องถิ่นในภายหลัง การรวมตัวขององค์กรต่างๆ ในจังหวัดกาญจนบุรีจึงเกิดขึ้นเพื่อประท้วงเรียกร้องหาสิทธิและความเป็นธรรมจากการที่ต้องเผชิญกับปัญหาการสารพิษอันตรายโดยไม่มีส่วนรับรู้ข้อมูลใดๆ ทั้งสิ้น ในที่สุดได้มีมติให้นำกากสารเคมีขึ้นมาฝังใหม่โดยวิธีการฝังกากสารอันตรายโดยเฉพาะ (secure landfill) (จากบทความ “จากน้ำใจถึงท่อก๊าซพม่า การผลิตซ้ำทางความคิดของคนเมืองกาญจน์”, ผู้จัดการ, 20 กุมภาพันธ์ 2540)

ในเดือนกรกฎาคม 2539 กลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรีได้ดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีกับนายมานพ ชมภูจันทร์ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ซึ่งเป็นผู้พิจารณาโครงการตามแผนปี 2539 ปีแห่งการพัฒนาทุ่งใหญ่นเรศวร โดยการโค่นป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรบางส่วนเพื่อสร้างสนามเฮลิคอปเตอร์ใหม่แทนสนามเดิมที่อยู่ห่างจากสำนักงาน 800 เมตร และโค่นต้นไม้อีกจำนวนมากเพื่อแปรรูปไม้มาสร้างบ้านพักพนักงาน บ้านรับรองข้างราชการชั้นผู้ใหญ่ บังกะโลสำหรับนักท่องเที่ยว บ้านนก และขยายถนนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีแนวคิดในการอพยพชาวกะเหรี่ยงซึ่งอยู่ในป่าแห่งนี้มาอย่างยาวนานออกไปอีกด้วย ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวกลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรีรับรู้โดยบังเอิญ จึงยื่นหนังสือฟ้องร้องไปยังนายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในสมัยนั้น พร้อมทั้งพานางลัดดาวลัย วงศ์ศรีวงศ์ คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมสภาผู้แทนราษฎรลงไปที่พื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายกับนายมานพ ในที่สุดโครงการพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรก็เป็นอันต้องยุติไป

การทำงานอย่างจริงจัง ตรวจสอบอย่างเข้มงวด เกาะติดปัญหาตลอดสถานการณ์ของกลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรีทำให้ได้รับความไว้วางใจจากชาวจังหวัดกาญจนบุรี มีการกล่าวอ้างถึงในฐานะที่เป็นแบบอย่างขององค์กรท้องถิ่นที่รวมตัวกันต่อสู้ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมกับภาครัฐ ดังนั้นเมื่อเกิดกรณีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติขึ้นที่ใดภายในจังหวัดกาญจนบุรีจะมีผู้มาบอกเล่าให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มได้รับรู้และจะมีการพูดคุยกันเพื่อเคลื่อนไหวแสดงจุดยืนของกลุ่มต่อเรื่องนั้นๆ ทันที

การดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรีจะมีความคล่องตัวสูงเนื่องจากการเป็นการทำงานที่อาศัยการรวมตัวที่ก่อเกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น เป็นเพื่อนบ้านกัน เป็นผู้มีจิตสำนึก

ด้านสิ่งแวดล้อมเหมือนกัน มาร่วมลงขันทั้งงบประมาณ แรงกาย แรงใจ ในการทำงานเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดกาญจนบุรี ดังนั้นการทำงานจะไม่มีขั้นตอนอะไรที่ยุ่งยาก หากจะเคลื่อนไหวเรื่องใดแล้วสมาชิกในกลุ่มพร้อมก็จะดำเนินการเรื่องนั้นได้อย่างรวดเร็วอาจจะเป็นระยะเวลาเพียงแค่วันี่ชั่วโมงหลังจากที่ทราบปัญหาเรื่องการทำลายทรัพยากรเกิดขึ้นภายในจังหวัดกาญจนบุรี

7.2 การคัดค้านการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานาผ่านป่าสงวนแห่งชาติ ห้วยเขย่ง

กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์เริ่มทราบข่าวการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่าประมาณปลายปี 2539 แกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์คือ ภินันท์ โชติรสเศรณี จึงโทรศัพท์ไปสอบถาม ปตท. และได้รับคำตอบว่าการก่อสร้างไม่ผ่านจังหวัดกาญจนบุรี แต่ภายหลังมีผู้มาซื้ออุปกรณ์สำรวจจากร้าน “ช.แสงฟ้าโลหะภัณฑ์” ซึ่งเป็นร้านของภินันท์ ประกอบกับมีคนมาล้างรูปที่ร้าน “ฟิโนอาร์ต” ของบุญส่ง จันทรส่องรัตมี แกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์อีกคนหนึ่ง รูปที่นำมาล้างเป็นรูปการลงสัตยาบันว่าจะไม่คัดค้านการก่อสร้างท่อก๊าซของชาวปะกาเกอญอ จากสิ่งบอกเหตุ 2-3 ประการดังกล่าวทำให้แกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ประมวลเหตุการณ์เข้าด้วยกันและมั่นใจว่าจะมีการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา ผ่านจังหวัดกาญจนบุรีอย่างแน่นอน

หลังจากนั้นแกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ได้เรียกองค์กรที่เป็นเครือข่ายเพื่อสอบถามความเห็นต่อในเรื่องการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา คือ กลุ่มชมรมอนุรักษ์ท่าม่วง ชมรมอนุรักษ์ทองผาภูมิ อนุรักษ์ไทรโยค และพนมทวน โดยนัดประชุมกันที่เทศบาลจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2539 ในขณะนั้นทุกคนยังไม่ทราบข้อมูลใดๆ ทั้งสิ้นรู้แต่เพียงว่า จะมีการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติที่จังหวัดกาญจนบุรีเท่านั้น อย่างไรก็ตามการประชุมในครั้งแรกได้ข้อสรุปว่า

- กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์จะต่อสู้เพื่อขอให้ยุติโครงการ
- ขอให้เปลี่ยนเส้นทางใหม่
- ถ้าใช้เส้นทางเดิมต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทุกด้าน

เมื่อที่ประชุมเห็นร่วมกันในการกำหนดจุดยืนของกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ต่อโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่าแล้ว กิจกรรมความเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์จึงออกมาเป็นระยะ แม้ว่าโครงการวางท่อก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานาได้เสร็จสิ้นลงแล้วและสามารถรับก๊าซจากประเทศพม่าได้เป็นวันแรกเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2541 แต่กลุ่มผู้คัดค้านยังคงตรวจสอบการทำงานของ ปตท. อย่างต่อเนื่อง และยังคงรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญๆ เป็นระยะ เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจและเพื่อเป็นบทเรียนสำหรับการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ในอนาคตที่จะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามรัฐธรรมนูญใหม่ที่ชุมชนมีสิทธิในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น รวมถึงการดำเนินการอย่างโปร่งใสและถูกต้องตามกฎหมาย

7.3 การใช้ในการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซ

หลังจากที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ค่อนข้างมั่นใจแล้วว่าโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่าจะต้องผ่านจังหวัดกาญจนบุรีอย่างแน่นอน จึงเรียกกลุ่มอนุรักษ์ในจังหวัดที่เป็นเครือข่ายกันมาพูดคุยทุกคนมีความเห็นว่าสมควรมีการเคลื่อนไหวเพื่อขอให้ยุติโครงการ และได้มีการติดต่อสื่อมวลชนระดับชาติเพื่อให้ข้อมูลและได้รับความสนใจกับความเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์อย่างมาก ในขณะที่สื่อมวลชนท้องถิ่นไม่ให้ความสนใจ และเมื่อประกาศจะสู้เพื่อยุติโครงการนี้แล้วกลุ่มอนุรักษ์จึงลงพื้นที่พร้อมๆ กับสื่อมวลชนที่สนใจเพื่อเก็บข้อมูลในเบื้องต้น คือแนวการวางท่อ ลักษณะภูมิประเทศที่ท่อก๊าซผ่าน ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ เป็นต้น เมื่อทราบข้อมูลในพื้นที่พอสมควรแล้วกลุ่มอนุรักษ์ก็จะมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าบ้างแล้วจึงเริ่มเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ผ่านสื่อมวลชนเรียกร้องให้ ปตท.เปิดเผยข้อมูลของโครงการทั้งหมด และยื่นหนังสือให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดได้รับทราบ พร้อมๆ กันนั้นได้พยายามหาข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติมทั้งจากการประสานงานกับองค์กรอนุรักษ์ในสวนกลาง การเข้าร่วมฟังและซักถามในการประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการด้านป่าไม้และสัตว์ป่า (Technical Hearing) ที่ ปตท.จัดขึ้น ในที่สุดกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ก็พบว่าในเวทีการรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการด้านป่าไม้และสัตว์ป่า ปตท.ยังตอบคำถามอย่างคลุมเครือทั้งในเรื่องคุณสมบัติก๊าซ เรื่องป่าไม้และสัตว์ป่า ผลกระทบต่อชุมชน การป้องกันการวินาศกรรม และผลที่จะเกิดขึ้นจากแผ่นดินไหว ดังนั้นกลุ่มอนุรักษ์จึงเรียกร้องให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์อีกครั้งเพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง

เมื่อกลุ่มอนุรักษ์ฯ ได้ข้อมูลมาระดับหนึ่งแล้ว ทำให้เห็นว่า ปตท.เองยังไม่มีแผนงานรองรับที่ชัดเจนกลุ่มอนุรักษ์จึงพยายามเปิดเผยเรื่องดังกล่าวต่อชาวจังหวัดกาญจนบุรีด้วยการแจกใบปลิว แผ่นพับ เอรารถระเวนประกาศไปยังสถานที่ชุมชน ติดป้ายผ้ารณรงค์ การจัดเวทีปราศรัยให้ชาวจังหวัดกาญจนบุรีเข้าร่วมการต่อสู้เพื่อไม่ให้มีการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติผ่านจังหวัดกาญจนบุรี และการลงพื้นที่เพื่อพูดคุยกับชาวบ้านที่อยู่ตามแนวท่อก๊าซโดยเข้าไปให้ข้อมูลว่าจะเกิดผลกระทบใดบ้างหากมีการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติ

อย่างไรก็ตามในช่วงระยะเวลาที่มีการคัดค้านกลุ่มผู้คัดค้านจะจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาเป็นระยะๆ เช่น การจัดสัมมนา การจัดเวทีปราศรัย การเอาพิธีทางสงฆ์เข้ามาผูกโยง ไม่ว่าจะเป็นการบวชป่า การทำพิธีสวดอิติปิโส 108 จบเพื่อปิดทุกข์ให้กับที่ดิน เพื่อให้เรื่องของ การคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซยังคงอยู่ในความสนใจของสาธารณชนโดยตลอด หากไม่มีกิจกรรมใดเกิดขึ้นแกนนำกลุ่มจะต้องให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์หรือจัดแถลงข่าว

“กิจกรรมต่างๆ ที่ทำเพื่อให้พวกเราไม่ลืม ให้พวกเรา รู้ว่ายังเคลื่อนไหวอยู่ แต่ก็มีส่วนเพื่อให้สื่อสนใจ ทุกวันนี้พี่ทำอะไรพยายามเน้นเป็นประเด็นเพื่อให้สื่อสนใจ ตรงนี้มีส่วน ทุกครั้งที่ทำงานต่างๆ ที่รู้ว่าสื่อไม่เอากับเราแต่พี่ก็ส่งความเคลื่อนไหวไปให้สื่อตลอด”

(กนิษฐ์ ไซตรัสเศรษฐี, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

“การทำกิจกรรมทุกครั้งต้องการให้เป็นข่าวแน่นอน เพราะว่าเป็นคือเป็นวิธีการที่เราจะต้องให้สาธารณชนหรือสังคมเข้ามามองเห็นมันจึงต้องมีกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้น”

(บุญส่ง จันทร์ส่องศรี, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

นอกเหนือจากการให้ข้อมูลกับชาวจังหวัดกาญจนบุรี และการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นภายในจังหวัดแล้ว กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ยังพยายามส่งข้อมูลไปยังสถาบันต่างๆ ผู้บริหารระดับชาติ ผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น การถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การยื่นหนังสือต่อพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ นายกรัฐมนตรีสมัยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และสมัยนายชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา ประธานสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม สภาผู้แทนราษฎร คณะ

กรรมการสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี ผู้บัญชาการทหารบก เป็นต้น เพื่อเรียกร้องในประเด็นต่างๆ ตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละบุคคล

รูปภาพที่ 7.1 กิจกรรมของกลุ่มผู้คัดค้านในโครงการก่อสร้างธรรมชาติ

กลุ่มผู้คัดค้านเข้าสำรวจป่า

เข้ายื่นหนังสือให้บุคคลสำคัญ

ชวงปิดป่า

ส.ศิริวัชรเข้าร่วมปิดป่า

การทำงานของกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ทุกครั้งหวังพึ่งพาสื่อมวลชนมาก เพราะเห็นว่างานเคลื่อนไหวต่างๆ จะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับสื่อมวลชน

“ทุกครั้งที่ทำงานหวังสื่อมาก โทรศัพท โทรสาร ตามตลอดว่าทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยสื่อ แต่บังเอิญสื่อไม่ค่อยจะสนใจเรื่องท่องเที่ยวเท่าที่ควร”

(ภินันท์ โชติรสเศรณี, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

“การต่อสู้เนี่ยถ้าใครคุมสื่อได้มากคนนั้นก็มีโอกาสชนะได้มากกว่า
 ครั้งทาง อันนี้เราคิดว่าเราไม่ปฏิเสธ”
 (บุญส่ง จันทร์สองรักมี,สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

นอกจากสื่อมวลชนแล้วกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ยังได้ผลิตสื่อขึ้นมาเอง เช่น แผ่นปลิว แผ่นพับ ป้ายผ้า เทปเพลง นิทรรศการ วรรณรงค์ เป็นต้น สื่อเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการวางท่อก๊าซธรรมชาติไทย-พม่า ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. สื่อมวลชนระดับชาติ

1.1 หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ระดับชาตินำมาศึกษามีทั้งสิ้น 4 ฉบับ ได้แก่

- หนังสือพิมพ์ข่าวสด
- หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
- หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
- หนังสือพิมพ์มติชน

1.1.1 หนังสือพิมพ์ข่าวสด

หนังสือพิมพ์ระดับชาติที่เปรียบเสมือนกระจกบานใหญ่ของกลุ่มผู้คัดค้านคือ หนังสือพิมพ์ “ข่าวสด” ซึ่งติดตามความเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิด ติดตามความเคลื่อนไหวอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมของฝ่ายคัดค้าน

เริ่มต้นจากภินันท์ โชติรสเศรณี แกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์รู้จักเป็นการส่วนตัวกับผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ “ข่าวสด” ซึ่งเป็นนักข่าวส่วนกลางตั้งแต่สมัยที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์มีความเคลื่อนไหวในยุคต้นๆ

“.....กับนักข่าวข่าวสดเรารู้จักกันตั้งแต่ทำข่าวสมัยก่อนๆ ฉะนั้นเวลามีข่าวอะไรจะโทรไปหาเขาก่อน พอบอกแล้วเขาก็จะจี้นักข่าวท้องถิ่นของเขาเอง เราก็เลยไปสนิทกับนักข่าวท้องถิ่น เขา

ถูกจับมาให้ตามข่าว จริงๆแล้วส่วนกลางมีบทบาทมาก ถ้าส่วน
กลางไม่จับนักข่าวก็ไม่เดิน “ข่าวสด”นี่ถือว่าเกาะติดสถานการณ์”
(ภินันท์ ไซติรสเศรณี,สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

จากความคุ้นเคยเป็นการส่วนตัวของแหล่งข่าวประกอบกับนโยบายของหนังสือพิมพ์ที่
ต้องการเป็นกระบอกเสียงให้กับคนที่เป็นกลุ่มน้อยในสังคม ที่ขัดแย้งความไม่ชอบมาพากลของรัฐ
(ฐากร บุนปาน, บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ข่าวสด, สัมภาษณ์ 7 กรกฎาคม 2542) ทำให้ข่าวที่
ออกมาในหน้าหนังสือพิมพ์ข่าวสด บทความ บทบรรณาธิการต่างๆ โน้มเอียงไปยังฝ่ายคัดค้าน
ถือเป็นเวทีสำคัญและเป็นเวทีระดับชาติเวทีเดียวของกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ที่มีโอกาสได้ให้ข้อมูลกับ
สาธารณชน ได้ตั้งคำถามกับเจ้าของโครงการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และฝ่าย
สนับสนุน

ข่าวที่ส่งมาจากพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีจะเป็นข่าวจากผู้สื่อข่าวประจำท้องถิ่น (stringer)
จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีผู้สื่อข่าวท้องถิ่นประจำอยู่ 2 คน กองบรรณาธิการได้มอบหมายให้ 1 คน
รับผิดชอบการทำข่าวโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานไทย-พม่าโดยเฉพาะความเคลื่อนไหวต่างๆของ
กลุ่มผู้คัดค้าน อย่างไรก็ตามในบางครั้งกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์จะเป็นผู้เขียนข่าวที่ส่งมายังกอง
บรรณาธิการเองโดยลงชื่อผู้สื่อข่าวประจำท้องถิ่น ทั้งนี้ได้รับความยินยอมจากผู้สื่อข่าวประจำท้องถิ่นแล้ว
เนื่องจากบางครั้งนักข่าวท้องถิ่นจะต้องไปทำข่าวหลายๆข่าวในเวลาเดียวกันทำให้ไม่
สามารถติดตามความเคลื่อนไหวทุกๆระยะได้ แกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์จะทำหน้าที่แทนผู้สื่อ
ข่าวเอง พร้อมทั้งส่งโทรสารมายังกองบรรณาธิการให้ โดยการกระทำลักษณะเช่นนี้เป็นการพึ่ง
พาอาศัยกัน และได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่ายคือ กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ได้มีเวทีในการแสดงความ
เห็น บอกความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในขณะที่ตัวนักข่าวท้องถิ่นเองก็เปรียบเสมือนมีแขนขาเพิ่ม
มากขึ้นเกาะติดสถานการณ์ได้โดยไม่ “ตกข่าว”

อย่างไรก็ตามการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ข่าวสดมีหลายข่าวที่จะใส่อารมณ์ความรู้สึก
รู้สึกของผู้ที่มีความทุกข์จากการก่อสร้างโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานอย่างมาด้วยการใส่สีสัน เช่น สีหน้า
ของชาวบ้าน ความรู้สึกหวาดกลัว เป็นต้น จนกระทั่งมีผู้มองว่าหนังสือพิมพ์ข่าวสดทำเรื่องต่อ
ส่งข่าวให้เหมือนกับนิยาย (fiction) ทั้งนี้บรรณาธิการข่าวของหนังสือพิมพ์ข่าวสดได้อธิบายการทำ
ข่าวลักษณะดังกล่าวว่า

“เพราะชาวบ้านเสียงเบาไซไหม ประเทศมันถึงได้มีปัญหาไปตลอดเราละเลยคนเสียงเบาซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจริง ถามว่าจริงๆ เขาเสียงเบาหรือเปล่า ไม่เบาหรอก เพราะเขาทุกข์จริง ยังไม่นับอย่างอื่น ยังไม่นับผลกระทบนิเวศน์อย่างอื่น ไม่นับปัญหาอื่นๆ ที่มันซ่อนอยู่ข้างใต้ ถามว่าเรากระทือข่าวเหวอคือทุกเรื่องทำให้มันเป็นเรื่องใหญ่ “ได้เลย” คำถามก็คือ คนอื่นเขารู้สึกมันใหญ่ด้วยจริงหรือเปล่า ถ้าคนรู้สึกว่ามันใหญ่จริงมันก็จะใหญ่ เราคือไม่ได้ ถ้าคนไม่รู้สึกว่ามันใหญ่เราก็ต้องทำให้มันเล็กลงใหม่ครับ ที่ยังเสนอข่าวได้เพราะข้อมูลมันไหลเข้ามา สุดท้ายมันมีกรรมการระดับชาติ ไซไหม ต้องมีกรรมการระดับชาติมาตัดสินเรื่องนี้ไซไหม สรุปว่ามันใหญ่หรือมันเล็ก เราไม่ได้สรุปเอง เราไม่ได้เป็นผู้พิพากษา เราไม่ได้ตัดสิน เรานำเสนอข้อมูลเท่าที่เราจะหามาได้ ให้สังคมช่วยกันตัดสินว่าจะเอาไปกับเรื่องนี้จะให้ เป็นเรื่องใหญ่ จะให้เป็นเรื่องเล็กจะให้มันชัดสรุปชัดเจนใหม่ จะทำหรือไม่ทำ”

(ฐาตุร บุนปาน, สัมภาษณ์ 7 กรกฎาคม 2542)

ด้วยทัศนคติข้างต้นทำให้ความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้คัดค้านได้รับการตอบรับจากหนังสือพิมพ์ข่าวสดทุกวันและถือเป็นข่าวเจาะโดยมีนักข่าวติดตามตลอดนับแต่ชาวบ้านเริ่มคัดค้านการก่อสร้าง

1.1.2 หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจที่ให้ความสนใจกับข่าวสิ่งแวดล้อมไม่น้อยกว่าข่าวเศรษฐกิจและข่าวการเมืองโดยเฉพาะในส่วน “จุดประกาย” ที่ให้ความสำคัญกับข่าวสังคม สิ่งแวดล้อม ศิลปะบันเทิง ซึ่งกลุ่มผู้คัดค้านเองได้มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สื่อข่าวในส่วน “จุดประกาย” นี้ด้วยทุกครั้งทีลงพื้นที่จะติดต่อกับผู้สื่อข่าวที่คุ้นเคยกันดี แต่ข่าวต่างๆ รวมทั้งสารคดีในหน้าจุดประกายไม่ค่อยปรากฏให้เห็นมากนักมีเพียงข่าวความเคลื่อนไหวที่สำคัญ เช่น การเข้าปิดป่าของกลุ่มผู้คัดค้าน การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการฯ ชุดนายอานันท์ ปันยารชุนเป็นประธาน การเข้าร่วมคัดค้านของกลุ่มนักวิชาการ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มผู้คัดค้านตั้งข้อสังเกตว่าอาจถูกระงับจากกองบรรณาธิการเพราะมีผู้สื่อข่าวลงพื้นที่กับกลุ่มผู้คัดค้านเป็นระยะ แต่ไม่ค่อยมีข่าวความเคลื่อนไหวปรากฏให้เห็นในหน้าหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ในช่วงการรับฟังความคิดเห็นของ

คณะกรรมการฯ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจเป็น 1 ในหลายๆ ฉบับที่รับบทความโฆษณาประชาสัมพันธ์ของ ปตท. และในที่สุดหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจก็ได้ประกาศจุดยืนของตนเองอย่างชัดเจนในบทบรรณาธิการ (26 กุมภาพันธ์ 2541) หัวข้อ "วิวาทะทอส่งก๊าซ" เห็นว่าไม่เห็นด้วยกับการประท้วงโดยมองว่าการกระทำของกลุ่มผู้คัดค้านเป็นการใช้ความรุนแรงและมาคัดค้านในช่วงเวลาที่การก่อสร้างดำเนินการผ่านขั้นตอนนี้ต่างๆ มาจนถึงกระบวนการสุดท้ายแล้ว บทบรรณาธิการนี้เองที่ทำให้จุดยืนของกรุงเทพธุรกิจที่คลุมเครือมาตลอดความขัดแย้งได้ปรากฏชัดหลังจากนายอานันท์ ปันยารชุนประธานคณะกรรมการพิจารณาจับผิดความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาโครงการทอส่งก๊าซธรรมชาติ ได้ทำรายงานสรุปส่งให้กับนายชวน หลีกภัยนายกรัฐมนตรีในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2541

1.1.3 หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

การรายงานข่าวเรื่องโครงการทอส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่าหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์จะมีความแตกต่างจากสื่ออื่นๆ ตรงที่บรรณาธิการจะค่อนข้างให้อิสระกับการทำงานของผู้สื่อข่าวแต่ละคน ซึ่งนักข่าวแต่ละคนมีความคิดความเชื่อและมุมมองต่อเรื่องทอส่งก๊าซที่แตกต่างกัน โดยในสวน Business Post จะนำเสนอเรื่องราวการชี้แจงต่างๆ ของปตท. และเห็นว่าการคัดค้านทอส่งก๊าซเป็นผลให้การดำเนินการล่าช้าจนอาจเสร็จไม่ทันกำหนดและปตท.จะต้องสูญเสียเงินมูลค่ามหาศาลซึ่งเป็นเงินที่ไม่สมควรเสียในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเช่นนี้ ในขณะที่สวน Perspective เป็นการรายงานข่าวแบบเจาะลึก แม้ผู้รายงานจะบอกว่าพยายามทำตัวเป็นกลางให้มากที่สุดแล้วก็ตามแต่ในใจลึกๆ ก็เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายกลุ่มอนุรักษ์เพราะได้เห็นการทำงานของ ปตท.ที่ไม่ถูกต้อง ไม่โปร่งใส นอกจากนี้โดยส่วนตัวไม่ชอบกระบวนการทำงานที่มาจากการเล่นด้วยชีวิตและเลือดเนื้อของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (ศุภรา จันทรชิตฟ้า, สัมภาษณ์ 5 กรกฎาคม 2542) ดังนั้นข่าวกรณีการก่อสร้างทอส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา จะมีทิศทางที่มีลักษณะต่างคนต่างไป

กลุ่มอนุรักษ์ได้เลือกที่จะให้ข้อมูลกับศุภรา จันทรชิตฟ้า แม้จะรู้จักกันไม่นานแต่เป็นผู้สื่อข่าวที่มีทัศนคติความคิดความเชื่อที่คล้ายๆกัน ทำให้กลุ่มผู้คัดค้านสื่อสารข้อมูลกับศุภราได้เข้าใจตรงกัน และค่อนข้างพอใจกับเนื้อหาในสวน Perspective ที่เป็นการรายงานข่าวเจาะของศุภรา

1.1.4 หนังสือพิมพ์มติชน

เมื่อหนังสือพิมพ์ “ข่าวสด” เกาะติดข่าวความเคลื่อนไหวของโครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติมาตั้งแต่เริ่มต้นที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจนีประกาศว่าจะต่อสู้เพื่อยุติโครงการนี้ให้ได้ เป็นผลให้หนังสือพิมพ์มติชน หันมาสนใจข่าวความเคลื่อนไหวโครงการนี้มากพอสมควร

“ข่าวสดเล่นเรื่องนี้เยอะ คือเป็นประเด็นที่ดึงให้สื่อมวลชนฉบับอื่นๆ ให้ความสนใจเรื่องนี้ตามไปด้วย ซึ่งเราก็ให้ความสนใจเช่นกันมีการส่งคนเข้าไปในพื้นที่ที่มีอะไรต่ออะไรเยอะแต่ว่าน้ำหนักที่ให้ไม่ได้มาก ถ้าเทียบแล้วอาจจะพอๆ หรือมากกว่าหนังสือพิมพ์บางฉบับ แต่เราก็ไม่ได้เป็นขนาดข่าวสด”

(ภัทร คำพิทักษ์, สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2542)

หนังสือพิมพ์มติชนแม้จะเป็นหนังสือพิมพ์ในเครือกับข่าวสดแต่การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนจะแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ข่าวสดโดยสิ้นเชิง ในหนังสือพิมพ์มติชนมีการรายงานเฉพาะเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ขึ้นมาเท่านั้น แม้ว่าหนังสือพิมพ์มติชนจะมีหน้าสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขซึ่งเป็นส่วนที่รับผิดชอบข่าวด้านนี้โดยเฉพาะแต่เนื่องจากมีบุคลากรในส่วนนี้ไม่เพียงพอทำให้ไม่สามารถหาข้อมูลได้อย่างเจาะลึก

อย่างไรก็ตามบุญส่ง จันทร์สองริศมี แกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจนีได้ตั้งข้อสังเกตว่าผู้สื่อข่าวที่ลงพื้นที่ส่วนใหญ่มักจะกระตือรือร้นในการนำเสนอข้อมูล แต่เมื่อส่งไปยังกองบรรณาธิการแล้วกลุ่มอนุรักษ์กาญจนีเห็นว่าข้อมูลเหล่านั้นไม่ได้นำเสนออย่างกับผู้ที่ลงพื้นที่ต้องการ รวมทั้งหนังสือพิมพ์กรุงเทพมหานครและหนังสือพิมพ์มติชนด้วย

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 วิทายุกระจายเสียง

สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ศึกษาคือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งปัจจุบันมีการถ่ายทอดครอบคลุมทั่วประเทศ 4 เวลา รวมเวลา 2 ชั่วโมง คือ เวลา 07.00-07.30 น., 12.30-13.00 น., 19.00-19.30 และ 20.00-20.30 น. ซึ่งสถานีที่รับการถ่ายทอดข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั้ง 4 ช่วงเวลาส่วนใหญ่สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ซึ่งมีกระจายอยู่ในทุกจังหวัด ส่วนสถานีอื่นๆ มักจะมีข่าวต้นชั่วโมงที่รับจากต้นสังกัด เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัด อสมท. จะรับข่าวต้นชั่วโมงที่ อสมท.ผลิตขึ้นจากกรุงเทพมหานคร ส่วนสถานีในสังกัดของทหารจะรับข่าวต้นชั่วโมงจากศูนย์ข่าวหรือสำนักข่าวเอกชนที่ทำสัญญาด้วย อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีการบังคับถ่ายทอดข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย 2 ช่วงเวลาคือ 7.00-07.30 น. และ 19.00-19.30 น. รวมเวลา 1 ชั่วโมง ส่วนอีก 2 ช่วงเวลาขึ้นอยู่กับพิจารณาของแต่ละสถานีว่าจะรับการถ่ายทอดหรือไม่

ข่าวการคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สทภาพ พม่าที่ผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยหากเทียบสัดส่วนกับข่าวของผู้บริหารรัฐบาลที่แสดงความเห็นต่อกรณีโครงการนี้ หรือ ข่าวของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยแล้วถือว่ามีน้อยมาก ทำให้แกนนำกลุ่มอนุรักษ์ไม่คิดที่จะใช้สื่อดังกล่าวเป็นเวทีในการให้ข้อมูลต่อสาธารณชน

นับตั้งแต่เดือนธันวาคม 2540-เดือนกรกฎาคม 2541 พบว่ามีการนำเสนอข่าวกรณีโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย-พม่าทั้งสิ้น 31 ข่าว ซึ่งมีการนำเสนอทั้งสิ้น 24 วัน มีการนำเสนอในมุมมองของกลุ่มผู้คัดค้านทั้งสิ้น 6 ครั้ง ในขณะที่นำเสนอข่าวของปตท. 12 ครั้ง เสนอข่าวของรัฐบาลซึ่งสนับสนุนการก่อสร้าง 14 ครั้ง

มีการนำเสนอประเด็นของฝ่ายคัดค้านในเรื่อง

1. การแถลงเรื่องชะลอการปิดป่าของกลุ่มอนุรักษ์
2. ข้อเสนอให้มีการชะลอการก่อสร้างโครงการ

“เราขอมสละสื่อที่อยู่ในความควบคุมของทางราชการเพราะว่าเราวิเคราะห์แล้ว เรื่องนี้รัฐเป็นผู้กุมอำนาจโครงการนี้ แล้วรัฐก็กุมสื่ออยู่ในมือเราจึงตัดสื่อด้านนี้ออกไป”

(บุญส่ง จันทร์สองรัตมี, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

1.3 สถานีวิทยุโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์ระดับชาติที่เลือกมาวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเลือกมาทั้งสิ้น 3 สถานี คือ

- สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์
- สถานีโทรทัศน์เสรี ITV

ในระยะเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวกรณีการก่อสร้างโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่ง ยาดานา สหภาพพม่า นับตั้งแต่การลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลเส้นทางผ่านกลุ่มอนุรักษ์กาญจนดิศต่อ ประสานงานกับผู้สื่อข่าวท้องถิ่นของสถานีโทรทัศน์ช่อง 7, ITV ไปดูพื้นที่ตั้งแต่แรก และการ ประสานงานของกลุ่มอนุรักษ์กาญจนดิศกับผู้สื่อข่าวท้องถิ่นของโทรทัศน์เป็นไปในลักษณะเช่นเดียว กันกับหนังสือพิมพ์ คือ อาศัยความรู้จักคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัว โดยเฉพาะผู้สื่อข่าวท้องถิ่นของ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้ร่วมมือกับแกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจนดิศเปิดโปงความไม่ชอบ มาหากลต่างๆในจังหวัดกาญจนบุรีหลายครั้ง เช่น การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของข้าราชการใน จังหวัด การทิ้งกากสารพิษจากท่าเรือคลองเตย เป็นต้น อย่างไรก็ตามกลุ่มอนุรักษ์กาญจนดิศ เห็นว่าข่าวที่ออกมาทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในระยะแรกๆที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจนดิศ เริ่มเคลื่อนไหวมีข่าวออกทุกวันและเป็นช่วงเวลาสำคัญ แต่เมื่อความขัดแย้งดำเนินมาระยะหนึ่งได้มี โฆษณาของ ปตท.ในช่วงเวลาข่าวด้วย หลังจากนั้นมาประเด็นข่าวที่กลุ่มอนุรักษ์เสนอไปไม่ได้ถูก นำเสนอผ่านโทรทัศน์อย่างเช่นเคย ทั้งๆที่ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นของสถานีติดตามกลุ่มอนุรักษ์กาญจนดิศ ไปทำข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ ทุกครั้ง

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสื่อโทรทัศน์ระดับชาติที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจนดิศตั้งข้อสังเกตไว้ไม่ได้ เกิดเฉพาะกับสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับ สถานีโทรทัศน์เสรี ITV ด้วย หลังจากที่พบว่ามียุทธการทางสถานีโทรทัศน์ ITV 2 รายการ สัมภาษณ์กลุ่มอนุรักษ์ กาญจนดิศ พร้อมๆกับการสัมภาษณ์ฝ่ายเจ้าของโครงการด้วยแต่เมื่อนำไปออกอากาศทางรายการ ได้นำไปตัดต่อจนประเด็นสำคัญที่ทางกลุ่มอนุรักษ์เรียกร้องหายไป ทั้งๆที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจนดิศ ให้ สัมภาษณ์ครอบคลุมทุกประเด็นทำให้ประชาชนทั่วประเทศไม่เข้าใจการคัดค้านของกลุ่มอนุรักษ์ กาญจนดิศว่าทำไปด้วยเหตุผลอะไร

“...เมื่อมีการสัมภาษณ์กลุ่มอนุรักษ์ทูตไป 5 นาที บทที่ สัมภาษณ์กันนั้น เราพูดในหลายๆ ประเด็น เราคิดว่าครอบคลุมครบถ้วนแต่เวลาออกไปเป็นช่าวนั้นมีปากพะงาบๆ อยู่ 2-3 ประโยคเท่านั้น แล้วมีช่าวที่ประกอบอยู่ ปดท.ได้พูดทุกประเด็นที่อยากพูด ทำให้ผู้ชมที่ดูช่าวทั่วประเทศตั้งคำถามมาว่ากลุ่มอนุรักษ์กาญจนันค้านอะไรฟังไม่ค่อยเข้าใจ”

(บุญส่ง จันทรสองรักมี, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

ด้านสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยของ 11 กรมประชาสัมพันธ์ นั้นเป็นสื่อ ที่กลุ่มอนุรักษ์ไม่ให้ความสนใจเช่นเดียวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยด้วยเหตุผลเดียวกัน คือ เป็นสื่อที่รัฐเป็นเจ้าของดังนั้นยอมเป็นกระบอกเสียงให้กับโครงการของรัฐ

2. สื่อมวลชนท้องถิ่น

2.1 หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรีที่ผู้วิจัยเลือกมาวิเคราะห์มี 4 ฉบับคือ

- หนังสือพิมพ์ผู้นำก้าวหน้า
- หนังสือพิมพ์มติกาญจน
- หนังสือพิมพ์ฐานเสรีเศรษฐกิจ
- หนังสือพิมพ์ชาวกาญจน

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากมายนับสิบหัวหนังสือพิมพ์ และหลายฉบับพิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์สีสวยดี โดยออกวางจำหน่ายบ้าง วางแจกตามสถานที่ราชการ ที่ชุมชนบ้าง ตามรายปักษ์ (วันที่ลือตเตอร์ออก) แม้จะมีหนังสือพิมพ์มากมายแต่ก็มีบางฉบับที่ไม่ได้พิมพ์ทุกวัน จะออกมาเป็นช่วงๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ เจริญพรชนมพรรษา เป็นต้น เพราะช่วงเทศกาลเหล่านี้หนังสือพิมพ์จะมีรายได้เป็นอย่างดีจากการลงคำถวายพระพร คำอ้อนวอนพระของบรรดาห้างร้าน ข้าราชการ บุคคลสำคัญในจังหวัด ดังนั้นหนังสือพิมพ์ที่ผู้วิจัยเลือกขึ้นมาจึงเป็นหนังสือพิมพ์ที่ออกเกือบครบทุกงวด

แม้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์การก่อสร้างโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่ามากที่สุด แต่สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกลับกลายเป็นสื่อที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์แทบจะไม่มีโอกาสได้ใช้พื้นที่เลยแม้แต่ฉบับเดียว ชาวสวนใหญ่ของทุกฉบับจะเป็นข่าวที่เป็นประโยชน์กับโครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่าบ้างก็เป็นบทความโฆษณาประชาสัมพันธ์ของ ปตท.เต็มหน้ารองหลังหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของโครงการแทบทั้งสิ้น ส่วนข่าวคราวความเคลื่อนไหวของฝ่ายคัดค้านจะเป็นข่าวในเชิงลบ เช่น กลุ่มอนุรักษ์นำไม้ในป่ามาเผาขณะตั้งแคมป์ปิดป่า มีผู้นำเสบียงมาสนับสนุนเพื่อให้มาสู้กับรัฐ เป็นต้น ดังนั้นสื่อท้องถิ่นไม่ได้เป็นเวทีที่ช่วยนำข้อเรียกร้องต่างๆ หรือเหตุการณ์คัดค้านของกลุ่มอนุรักษ์ออกเผยแพร่ภายในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีแม้แต่เล็กน้อย ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นสร้างความผิดหวังให้กับกลุ่มอนุรักษ์เป็นอย่างมาก เพราะทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมใดๆ ขึ้นมากลุ่มอนุรักษ์จะเชิญผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมาตลอด บางครั้งก็เขียนข่าวส่งไปให้แต่ไม่มีการตอบรับใดๆ

"...สื่อท้องถิ่นอะไรก็เป็นเงินไปหมด ส่วนใหญ่ถูกซื้อ กรณีท่อ
ก๊าซถ้าไม่ได้ถูกซื้อสื่อแบบเขื่อนน้ำโจน แบบกาสารพิษ คิด
ว่าเรื่องท่อก๊าซประเทศจะได้รับประโยชน์มาก ขอทำนายสื่อว่าเห็น
แก่ประโยชน์ส่วนตน สื่อไม่ได้ทำให้ประเทศได้ประโยชน์ หาก
ไม่รับประโยชน์ส่วนตน สื่อจะลงข่าวได้ซัดกว่านี้..."

(ภินันท์ โชติรสเศรณี,สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

2.2 วิทยูกระจายเสียง

สถานีวิทยุกระจายเสียงภายในจังหวัดกาญจนบุรีที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาใช้วิเคราะห์คือ

- สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดกาญจนบุรี
สังกัดกรมประชาสัมพันธ์
- สถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดน สังกัด
ตำรวจตระเวนชายแดน
- สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดทหารบก สังกัดกองทัพบก

สื่อวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นเป็นอีกสื่อหนึ่งที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์เข้าไปใช้ได้ยากเนื่องจากมีรายการที่ ปตท.เป็นผู้สนับสนุนรายการแล้วทั้งสิ้น โดยเฉพาะในรายการที่มีผู้จัดรายการที่เป็นที่รู้จักของชาวจังหวัดกาญจนบุรีเป็นอย่างดี เช่น ลุงพร อ่ำพล พงษานุสรณ์ เป็นต้น

“...เราพยายามจะใช้สื่อวิทยุในท้องถิ่นเหมือนกันแต่ปรากฏว่า มันเข้ายากมากเพราะถูกเบรคตลอด...”

(บุญส่ง จันทร์ส่องรัมย์, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

แม้ในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเวลาของหลายๆ สถานีว่างลงเป็นจำนวนมาก กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ซึ่งได้รับการติดต่อจากผู้จัดรายการรายหนึ่งซึ่งต้องการจะมอบเวทีทางด้านสื่อวิทยุให้กับกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์บ้างประกอบกับผู้สนับสนุนรายการมีน้อยผู้จัดรายการจึงยกช่วงเวลาที่ดินวิทยุกระจายเสียงจังหวัดทหารบก F.M. 92.75 เมกกะเฮิร์ตให้โดยแกนนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์คือ กิรินทร์ ไชติรสเศรณี และบุญส่ง จันทร์ส่องรัมย์ ออกค่าใช้จ่ายเพื่อเสียค่าเช่าเวลาคนละครึ่งคือ สัปดาห์ละ 2,000 บาท สำหรับรายการที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์เข้าไปจัดเป็นเรื่องราวสิ่งแวดล้อม เรื่องทรัพยากรดินน้ำป่า ไม่ได้จัดรายการเพื่อโจมตี ปตท.เพียงอย่างเดียว แต่ปรากฏว่ารายการจัดได้เพียงแค่ 2 ครั้งเท่านั้น โดยเนื้อหาในการนำเสนอยังไม่ได้พูดถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมมากนัก ในตอนแรกๆ เป็นการแนะนำกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ให้รู้จักว่ากลุ่มนี้เป็นใครมาจากไหน โดยเชิญพิภพ ธงไชย ที่ปรึกษากลุ่มอนุรักษ์กาญจน์มาสนทนาในรายการ ต่อมา สัปดาห์ที่ 3 กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์เห็นป้ายประกาศติดไว้ที่ห้องส่งว่า “ถ้าจะใช้เวทีนี้ในการขัดขวางการพัฒนาต้องขอให้ไปใช้เวทีที่อื่น” โดยไม่ลงชื่อในคำสั่งดังกล่าวแต่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์รู้ว่าเป็นลายมือของพลโทชาญ อังศุโชติ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดทหารบก ซึ่งให้การสนับสนุนการก่อสร้างโครงการท่อส่งก๊าซมาโดยตลอด ทำให้กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ต้องเลิกใช้สื่อวิทยุในที่สุด

“...เราก็เห็นว่าเมื่อเป็นอย่างนี้เราก็สละที่จะไม่ใช้สื่อนี้เพราะว่า เราคิดว่าเราจะไปเปิดเผยข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อม เราควรจะมีอิสระในการนำเสนอเราไม่ควรถูกผู้ควบคุมสถานีบอกว่าเรื่องนี้ห้ามพูด เรื่องนั้นพูดได้ เราไม่ต้องการให้แบบนี้เกิดขึ้น เราเองรู้สึกว่าเป็นผู้หนึ่งที่มีความรู้สึก มีความพร้อม ที่จะรับผิดชอบหากว่าเราให้ร้ายป้ายสีเราก็พร้อมให้รัฐ หรือผู้เสียหายได้ลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม เราคิดว่าเรา

พร้อม แต่ในขณะที่เดียวกันสิ่งหนึ่งที่เราจับไม่ได้คือ เราให้คนใดคนหนึ่งมาพิพากษาเสียก่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มทุนมาพิพากษาเรา ตรงกันข้ามในขณะที่เดียวกัน ปตท.สามารถโฆษณาได้ทั้งวันในสื่อเหล่านี้”

(บุญส่ง จันทรส่องรัมย์,สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)

3. สื่ออื่นๆ

3.1 แผ่นพับ/แผ่นปลิว นับเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์สามารถผลิตได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องใช้งบประมาณมากนักเนื่องจากบุญส่ง จันทรส่องรัมย์ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ครบจากร้านถ่ายรูปของตนเอง การผลิตจึงทำได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์

การเคลื่อนไหวในช่วงแรกๆ ยังไม่มีการใช้แผ่นพับ/แผ่นปลิวแต่อย่างใด แต่เมื่อกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ได้ข้อมูลต่างๆของโครงการท่อส่งก๊าซจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่า มาแล้ว และพบความไม่ถูกต้องของโครงการจึงเรียบเรียงข้อมูลต่างๆออกมา และแจกให้กับชาวจังหวัดกาญจนบุรีในเขตชุมชนต่างๆได้รับรู้กันในระยะที่เริ่มมีการรณรงค์ต่อต้านโครงการนี้

เริ่มจากการจัดทำแผ่นปลิว “ชาวกาญจนบุรีค้านท่อก๊าซผ่านป่าสู่เมืองกาญจน์” โดยออกมาในนามกลุ่ม “แนวร่วมค้านท่อก๊าซผ่านป่ากาญจน์” ซึ่งแจกในการรณรงค์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2540 หลังจากนั้นก็มีแผ่นพับ/แผ่นปลิวตามออกมาเป็นระยะๆ มีทั้งที่เป็นแถลงการณ์ของกลุ่ม เอกสารที่เป็นประเด็นข้อสังเกตของกลุ่มต่อโครงการท่อส่งก๊าซ

ภายหลังเมื่อกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ ได้เข้าร่วมคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย-พม่าได้เปลี่ยนเป็น “แนวร่วมค้านท่อก๊าซผ่านป่ากาญจน์” และเมื่อมีการขยายตัวของกลุ่มมากขึ้นได้เปลี่ยนชื่อเป็น “องค์กรแนวร่วมคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย-พม่า” ตามลำดับ ดังนั้นกลุ่มองค์กรอนุรักษ์ต่างๆได้ช่วยกันออกรณรงค์ ซึ่งแต่ละองค์กรก็จะมีแผ่นปลิว/ แผ่นพับออกมาอย่างมากมาย เช่น มูลนิธิสืบนาคะเสติเยร คณะกรรมการรณรงค์ประชาธิปไตยในพม่า (ครพ.) คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 16 สถาบัน (คอทส.) สมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) เป็นต้น ทำให้แผ่นปลิว/แผ่นพับที่ออกรณรงค์มีมากขึ้นสืบเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป โดยทุกครั้งที่ออกรณรงค์จะมีการแจกแผ่นปลิว/แผ่นพับเป็นประจำ

แผ่นปลิว/แผ่นพับของกลุ่มผู้คัดค้านที่ออกมานั้นส่วนใหญ่จะมีการออกแบบในลักษณะง่าย ๆ ไม่คำนึงความสวยงามมากนัก แต่เน้นการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา เช่น แผ่นปลิวรณรงค์ใช้ผลิตภัณฑ์ ปตท. ยูโนแคล โทเทิล แผ่นปลิวแถลงการณ์ต่อต้านการกระทำของ ปตท. เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการเรียงความและใช้การเน้นข้อความมากกว่าสื่อด้วยภาพ

รูปภาพที่ 7.2 แผ่นพับ แผ่นปลิวของกลุ่มผู้คัดค้าน

3.2 ป้ายผ้า เป็นอีกสื่อหนึ่งที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจนสามารถทำขึ้นมาได้เอง ในช่วงต้นที่มีการรณรงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลต่างๆให้ประชาชนชาวจังหวัดกาญจนบุรีได้ทราบนั้น ได้มีการรณรงค์นอกจากแจกแผ่นพับ/แผ่นปลิวแล้วยังมีการติดป้ายผ้าจำนวน 1,000 ผืน ตามสถานที่ต่างๆในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรีซึ่งมีข้อความเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชาวจังหวัดกาญจนบุรีแทบทั้งสิ้น

หลังจากนั้นเมื่อใดก็ตามที่มีการยื่นหนังสือคัดค้าน การเรียกร้อง หรือการจัดเวทีปราศรัย การเขียนข้อความต่างๆลงบนป้ายผ้าจะขาดเสียไม่ได้เลย

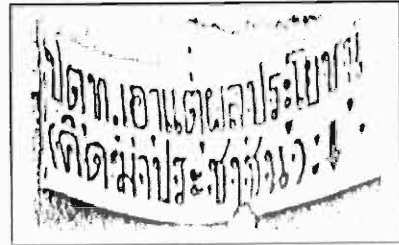
“ปตท.ให้ข้อมูลผิด หลอกระดับประเทศ”

“ห้องเที่ยววิบัติ ร่วมขจัดบรรลัย เสียงตายวินาศกรรม ย่ำยีอุทยาน ผลาญป่าต้นน้ำ ผลงานล้ำค่าของ ปตท.”

“ทั้งที่วิกฤติ ยังคิดทำลายป่า เอาท่อก๊าซคืนไป เอาป่าคืนมา”

“วินาศกรรม-แผ่นดินไหว คนเสียงตายคือคนกาญจน์ คัดค้านท่อก๊าซ ปตท.”

รูปภาพที่ 7.3 ป้ายผ้าของกลุ่มผู้คัดค้าน

สำหรับสถานที่ติดป้ายผ้าารณรงค์ของกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าบ้าน ร้านค้าในตลาดเท่านั้น บริเวณที่หวงห้ามได้แก่บริเวณสถานที่ราชการ ซึ่งผิดกับแผ่นป้ายรณรงค์ของฝ่ายสนับสนุนที่สามารถติดได้ทุกที่

“.....ช่วงรณรงค์เราก็รู้ว่าในท้องถิ่นข้าราชการผู้ใหญ่ในท้องถิ่นเขาเอาตัวเขาออกมายืนยันชัดเจน หูดง่ายๆ ว่าเขาไม่เป็นกลาง สถานที่ราชการกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ไม่สามารถติดป้ายได้แม้แต่แผ่นเดียวในการรณรงค์ แต่ขณะเดียวกันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นแขนขาของปกครองสามารถที่จะเอาป้ายการสนับสนุนต่อกีฬาของ ปตท.ติดได้ทุกที่ในรั้วศาลากลางจังหวัด ตามโรงเรียนต่างๆ ...”

(บุญส่ง จันทร์สองรักมี, สัมภาษณ์วันที่ 19 มกราคม 2542)

- 3.3 รดรณรงค์ กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ใช้เวทีที่ใช้กันมากในต่างจังหวัด คือ การใช้รถตระเวนไปตามชุมชนต่างๆ เพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ได้พบเห็นในโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานกับประชาชนจังหวัดกาญจนบุรี

รูปภาพที่ 7.4 รดรณรงค์ของกลุ่มผู้คัดค้าน

รณรงค์ที่นำมาใช้เป็นรศปคัธ 2 คัน ดิดเค็ร็องชยยเส็ยง เท็ยนป้ยแล้วตرةเวนทังใน อ้บอเมือง อ้บอโทรโยค อ้บอทองผาภูมิ โดยมิผู้บอกลส่วฝ่านไมโครโฟน เป็ดเทปการ ประศรัยของบุคคลต่งๆ ที่ขึ้นเวที่ประศรัยในคั้งที่จัดบริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เช่น พิกพ ธง ไชย ที่ปรีภษากลุ่มอนุรักษ์กาญจัน วรินทร์ เท็ยมจรัศ จากสภานายควม บุญสง จันทร ส่องรัศมี กลุ่มอนุรักษ์กาญจัน สลับกับ การเป็ด “เพลงทอเก็ย” ที่ศิวกานต์ ปทุมสูต อาจารย์ จากสถบ้นราชภักฎจังหว็ดกาญจนบุรีแตงให้เพื่อปลุกจิตสำนึกของชาวจังหว็ดกาญจนบุรี โดย เนื้อหาของ “เพลงทอเก็ย” จะครอบคลุมเก็บทุกประเด้นที่กลุ่มผู้คัคค้ันหยับยกขึ้นมา และผู้ที่ ษับร่องเป็นนักร่องสมัครเล่นที่อาสาเข้ามาร่องเพลงนี้ให้อย่งเต็มใจเนื่องจกเป็นผู้ที่ได้รับผล กระทบจกโครงการทอเก็ยธรรมาติโดยตرة

“เพลงทอเก็ย”

เมืองกาญจนบุรีบ้านเมืองเกิดเขาจะเอาระเบ็ดระเด็อดระห้มาฝัง
เก็ยมหาประลัย โฟมหาประลัย ห้ามเท้ไรไม่ฝัง ผลประโยชน์ของ ปดท.

ชุดจากเม็ยนมาร์มุงมาบ้านอ้ตอง ทองผาภูมิละเท็อน เจ็อนโทรโยคระอยหรอ
เมืองกาญจนบุรีด้นมะขามเต็ยคงเต็ยเหลือแต่ตอ

....วันที่เขาฝังทออุทธานบรรัลย....

เมืองทองเท็ยววิบัติ เส็ยงวินาศกรรม ผลาญปาตันน้ำ ย้ยถึถึนอาศัย
นี่หรือผลงานปาเต็ยนทัวไทย สรรพสัศวลิ์หนีภัย สรรพผองไทยถูกแหกตา

ชุดจากเม็ยนมาร์มุงมาบ้านอ้ตอง ทองผาภูมิละเท็อน เจ็อนโทรโยคระอยหรอ
เมืองกาญจนบุรีด้นมะขามเต็ยคงเต็ยเหลือแต่ตอ

....ฝ่านไปจอมบ็งถึงราชบุรี....

เงินเขาเอามาหล่อ ทอเขาเอามาฝ่าน เหย็ยบห้วคนเมืองกาญจนบุรี ว่าดักดานหนัก
หนา เตรียมตายกันเกิดพีน้อง สนองยุคพัฒนา ยุคผลประโยชน์เงินตรา

....แล้วเราจะได้อะไรกับ ปดท....

3.4 สื่อบุคคล กลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรีใช้วิธีการเข้าพบปะเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงต่างๆของ โครงการทอเก็ยธรรมาติไทย-พม่ากับชาวบ้านในแนวทอเก็ยและประชาชนทั่วไปเป็นประจำใน ระยะแรกๆ ที่มีการรณรงค์ เพื่อให้ได้รับรู้ถึงความสูญเสียทางธรรมาติทั้งป่าไม้และสัตว์ป่า ความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน ทั้งนี้กลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรีได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มนัก ศึกษาจากคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมาติ 16 สถบ้น (คอทส.)

3.5 การจัดเวที การจัดเวทีปราศรัยเป็นสื่อที่กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์เลือกใช้ โดยมีการจัดเวทีครั้งแรกใช้ชื่อว่า "รวมพลคนกาญจน์ ย้ายแนวท่อก๊าซออกจากกาญจน์บุรี" เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2540 ที่บริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมืองจังหวัดกาญจน์บุรี การจัดงานในครั้งที่ 2 ใช้ชื่อว่า "สานใจศรัทธาเพื่อป่าตะวันตกและพิริบวษาป่าเพื่อสิทธิมนุษยชน เพื่อสิ่งแวดล้อม" เมื่อวันที่ 1-2 พฤศจิกายน 2540 ที่บริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

7.4 อุปสรรคและปัญหาในการใช้สื่อของกลุ่มผู้คัดค้าน

1. กลุ่มผู้คัดค้านต้องพยายามสร้างกิจกรรมต่างๆอยู่ตลอดเวลาเพื่อสร้างให้เป็นจุดสนใจแก่สื่อมวลชน และเมื่อสื่อมวลชนสนใจแล้วก็พยายามที่จะให้ข้อมูลต่างๆ ซึ่งเป็นแนวความคิดและความเชื่อต่อกรณีการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่า นั่นคือ พยายามให้สื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการนำข่าวสารเรื่องราวของกลุ่มผู้คัดค้านไปบอกกล่าวแก่สาธารณชน ซึ่งความเคลื่อนไหว ข้อเรียกร้องต่างๆของกลุ่มผู้คัดค้านมักจะไม่ค่อยได้รับความสนใจจากสื่อเท่าที่ควร ทั้งสื่อมวลชนระดับชาติและสื่อมวลชนท้องถิ่น ทำให้หลายครั้งที่สื่อมวลชนมองกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้คัดค้านคล้ายกับเป็นกิจกรรมของ "ผู้มีสติไม่สมประกอบ" เพราะสนใจแต่รูปแบบของกิจกรรมแต่ไม่ได้สนใจข้อเรียกร้อง ข้อมูล หรือเนื้อหาที่กลุ่มผู้คัดค้านต้องการสื่อสาร เป็นผลให้ประชาชนทั่วประเทศไม่เข้าใจว่าทำไมกลุ่มอนุรักษ์ต้องออกมาคัดค้านการก่อสร้างโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติ มีเบื้องหน้าเบื้องหลังอะไรหรือไม่ นอกจากนี้ยังมองกลุ่มคนเหล่านี้เป็น "ผู้ขัดขวางการพัฒนาประเทศ" ไป ซึ่งคำกล่าวเช่นนี้เป็นข้อกล่าวหาที่เกิดขึ้นกับการชุมนุมในทุกเวทีไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสมัชชาคนจน กลุ่มเกษตรกรรายย่อย และอีกหลากหลายกลุ่มในสังคมที่มักสร้างเวทีของกลุ่มตนเองออกมาในรูปแบบของการรวมตัว เดินขบวน เล่นละครกลางถนน เผาหุ่น เผาโรงศพ มอบพวงหรีด มอบโล่ฮั๊ปปี้ ฯลฯ ซึ่งสื่อมวลชนมักเห็นว่าเป็นการสร้าง ความวุ่นวายให้เกิดขึ้นในสังคม และมองการเมืองภาคประชาชนเหล่านี้เป็นเรื่องตลก ไม่จริงจัง
2. เมื่อกลุ่มผู้คัดค้านรู้ว่าสื่อมวลชนที่เข้าใจประเด็นที่เรียกร้องและเป็นสื่อกลางให้กับกลุ่มผู้คัดค้านโดยตรงไปตรงมาไม่มากนัก จึงพยายามทำตัวเป็นผู้

สื่อสาร (communicator) เอง ด้วยการเข้าไปใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงแต่ในที่สุดก็ถูกขัดขวาง และยอมรับว่าแม้พร้อมที่จะทำการสื่อสารด้วยตนเองแต่ไม่มีเวทีใดเปิดสำหรับกลุ่มผู้คัดค้าน เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงทั้งหมดเป็นของรัฐจึงไม่ยินยอมให้ผู้ที่ได้ชื่อว่า “จัดวางการพัฒนาประเทศ” เข้าไปใช้ได้ ดังนั้นกลุ่มผู้คัดค้านจึงต้องยอมปล่อยเวทีต่างๆที่เป็นสื่อของรัฐให้กับเจ้าของโครงการและกลุ่มผู้สนับสนุนอย่างยอมจำนน

3. มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และกำลังคน ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ ในวงกว้างทำได้ยาก
4. การหาข้อมูลจากเจ้าของโครงการเพื่อนำประมวลเข้ากับข้อมูลที่ได้มาจากพื้นที่ทำให้กลุ่มอนุรักษฯไม่ได้รับข้อเท็จจริงหลายๆ ประการทำให้บางอย่างยังคงคลุมเครือ แม้จะมีการเรียกร้องให้เปิดเผยต่อสาธารณชนแล้วก็ตาม
5. การเรียบเรียงข้อมูลต่างๆที่ได้รับรู้มาออกมาเป็นเอกสารต่างๆเพื่อเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนนั้นเป็นเรื่องที่ลำบากสำหรับแกนนำกลุ่มอนุรักษฯกาญจน์ เพราะการจับประเด็นเพื่อนำมาเรียบเรียงประกอบเข้ากับเหตุผลเพื่อตอบคำถามคนทั่วไปว่า “ทำไมต้องคัดค้าน” และพยายามทำให้คนทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจและเห็นคล้อยตามกับตรรกะที่หยิบยกขึ้นมาอธิบายจึงไม่ใช่เรื่องง่าย หากไม่มีผู้ที่มีประสบการณ์ให้การช่วยเหลือ

“การเรียบเรียงข้อมูล ทिमพ้งาย แต่ทำให้อ่านรู้เรื่องยาก ส่วนใหญ่เขียนเอง ช่วงหลังจะมีครูที่หมู่บ้านเด็กมาช่วยโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องเศรษฐกิจ แต่ถ้าเป็นเรื่องเรื่องป่า เขา จะเขียนเอง”

(ภินันท์ โชติรสเศรณี, สัมภาษณ์ 19 มกราคม 2542)